

Strop z 18. století

Součástí jednoho z bytů Hendlova dvora je unikátní dřevěný strop, který právě prochází restaurováním. O jeho návratu jsme si povídali s PhDr. Danielem Ebelem, v jehož restaurátorské dílně se strop znovu vrací do života.

Dr. Ebel zhruba v polovině práci – při dotvarování doplněné části záklopového prkna. Restaurátorský proces totiž začíná číslováním prvků, rozebíráním, čištěním a fixací.

PhDr. Daniel Ebel

Restaurátor a soudní znalec v oboru kultura, odvětví výtvarné, se specializací restaurování. V Praze se podílel např. na restaurování Galerie Mánes či interiérů ve Šporkovském paláci v Hyberské ulici, restauroval také mobiliář Filosofického sálu ve Strahovské knihovně, barokní vyřezávané lavice v Luži nebo varhanní skříň v Kasejovicích.

Jak se na malovaný strop přišlo?

Objevil se při bouracích pracích, souvisejících s rekonstrukcí historické budovy Hendlova dvora, když byl odstraněn podhled s omítkami. Malovaný strop byl v minulosti ze spodní strany přebledněn prkny a podhled omítnut.

Jaké stáří mu odhadujete?

Dřevo stropu datoval Ing. Kyncl dendrochronologickou metodou. Určil, že smrky

na trámy byly kácené mezi roky 1745 až 1747. Datovaná deska záklopu byla zhotovena z jedle pokácené v letech 1740 až 1741. Lze tedy předpokládat, že strop byl zhotoven a namalován záhy po roce 1750.

K čemu pravidelně sloužila místnost, kde byl?

Místnost s malovaným záklopovým stropem se nalézá v prvním patře jižního křídla. Jednalo se o obytnou místnost reprezentačního charakteru. Nyní bude součástí soukromého bytu.

Jaké se tehdy používaly barvy a jaké měly složení?

Technika malby byla málo mastná tempera. Na základní, podkladové vrstvy, které tvořily směsi křídly a sádry, byly nanášeny barevné vrstvy ze směsi křídly, kostní černí, mořeny, popřípadě okrá.

Myslíte, že bylo více autorů, kteří navrhovali vzory?

Předpokládám, že ne. Myslím, že byl malíř, který měl pomocníky, kteří připravovali podklady, případně malovali základ ornamentů. Kvalita malby na rozvinutých je velmi různorodá. Figurální výjevy jsou však elegantně a lehce nahozeny.

Mohl být ve své době výjimečný?

Výjimečné je to, že se v předměstské usedlosti setkáváme s drobnými figurálními výjevy. Další výjimečností je to, že polovina stropu se rekonstruovala. Z celkové půdorysné výměry místnosti

cca 40 m², se dochovala polovina. Chybějící část se rekonstruovala podle dochovaných částí.

Jak hodnotíte jeho stav?

Strop byl v hodně špatném stavu. Podstatná část chyběla, dřevo bylo degradované dřevokazy, malby byly uvolněné, do objektu zatékalo. Hruža...

Co je na práci restaurátora nejtěžší?

Jednou z nejtěžších předrestaurátorských prací je přesvědčit majitele, že stojí zato věc restaurovat a umístit na původním místě v objektu. Že tím objekt získá, bude zachována historická stopa, že to je lepší, než darovat předmět do muzea, kde sice bude uchován, ale vytržen z kontextu.

A co bylo nejdůležitější na záchraně tohoto stropu?

Naším úkolem bylo konsolidovat stav dřevní hmoty, upevnit původní polychromie a rekonstruovat chybějící části stropu tak, aby organicky navázaly na původní části stropu. Tady hovořím především o rekonstrukci maleb, kterou provedla kolegyně Vendula Hrachovcová.

Jak se postupuje při jeho návratu zpět na strop?

Restaurované trámy se zavěsí na závitová táhla pod betonovou desku. Na takto zavěšené trámy se položí a následně připevní malovaná prkna. Potom se strop pomocí matek zvedne až ke stropní desce. Táhla se zařiznou, otvory zazátkují, následují závěrečné retuše.

Proč se pracovalo ve dvou fázích, část v Praze a část v Kutné Hoře?

V Praze mám podstatně menší prostory. V Kutné Hoře jsem si mohl celý strop postavit. Je nutné si uvědomit, že celý postup restaurování je dosti složitá operace. Po objevení nového subjektu je nutné stanovit rámcový návrh na restaurování, který schvaluje NPÚ. Potom, v případě tohoto stropu, následovalo základní očištění rubové strany od hrubých nečistot, dokumentace stavu, očíslování jednotlivých prvků a zanesení do půdorysného plánu, snesení stropu, další čištění a základní fixace, zabalení, převoz do ateliéru, další čištění a fixace polychromie, sanace dřeva, zpevnění narušené dřevní hmoty napouštěním, výměna a doplnění poškozených částí, výroba nových částí, retuše původních maleb, zhotovení kopií maleb, další fixace, přípravy pro zavěšení stropu, zavěšení stropu, závěrečné retuše. Pod každým bodem si představte mnoho hodin práce. ■

Foto: Petr Kozálek

Malířka a sochařka Vendula Hrachovcová, která rekonstruuje nedochovanou malířskou výzdobu stropu.

Základní data

Smrky na trámy stropu byly káceny v l. 1745–1747, jedle na záklopovou desku 1740–1741. Strop byl vyroben brzy po roce

1750 včetně výzdoby. Chátral min. 40 let, doba restaurování je zhruba 10 měsíců, plocha stropu má rozměry 6,5 × 5,3 m².

Na trámech se objevují různé motivy, od květinových dekorů po žánrové obrázky, téměř komiksově příběhy ze života.